

ابن سبعین و پرسشهای سیسیلی

بی مکصدور*

* دانشکده انسانی، دانشگاه یو آی تی ام مالزی

خلاصه

ابن سبعین (۱۲۶۹-۱۲۱۶) یکی از مهمترین متفکران فلسفه عرب قرون وسطی است. او مولف چندین کتاب می باشد که اثر اصلی او تحت عنوان پرسشهای سیسیلی برای امپراطور معروف فردریک دوم از هونستوفن نوشت. این مقاله به این شخصیت برجسته قرون وسطی اشاره می کند و جریانهای فلسفی دنیای فکری این نویسنده برجسته را مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهد.

واژگان کلیدی: ابن سبعین، فلسفه قرون وسطی عربی، فردریک دوم از هونستوفن، صوفیگری، قرن ۱۳

مقدمه

فیلسوف ابن سبعین یکی از متفکران مهم فلسفه عرب قرون وسطی بود که همراه با ابن عربی بعنوان یکی از نمایندگان برجسته عرفان اندولسی می باشد. او جایگاه برجسته فرهنگی را در قرن ۱۳ هم در دنیای اسلام و هم در دنیای مسیحیت داشت. دکتترین او تحت تاثیر دو جریان فلسفی اصلی یعنی صوفیگری و مشاء بوده است که او را به شخصیت برجسته ای برای محققان و متخصصان تبدیل نمود. اثر برجسته او بنام پرسشهای سیسیلی طبق تعریف پرفسور داریو کابانلاس بعنوان سمبول روابط فکری بین دنیای اسلام و اروپای مسیحی قرون وسطی است.

۲. زندگی و آثار ابن سبعین

این فیلسوف مسلمان اسپانیایی شناخته شده بین اندلس که تحت تسلط سلسله الموهاد در آفریقای شمالی قرار داشت و شرق زندگی می کرد. نام کامل او ابو محمد عبدالحق ابن ابراهیم ابن محمد ابن نصر العکی، المورسی الریقانی الایشبیلی القسطلانی الصوفی قطب الدین می باشد. او از نام ابن در استفاده می کرد در حالیکه ابن سبعین نام تاریخی او در تفکر اسلامی است. اطلاعات مربوط به تولد و مرگ او مشخص نیست و بیوگرافی نویسان درباره آن توافق ندارند. او در دره ریکوت در مورکیا در سال ۱۲۱۶ یا ۱۲۱۷ به دنیا آمد و بین سالهای ۱۲۶۹ تا ۱۲۷۱ در مکه در گذشت. او در خانواده ای ثروتمند و نجیب زاده متولد شد و تحت آموزش دقیق قرار گرفت و با فرهنگ حیطه های مختلف دانش از جمله ساختار نحوی، علوم انسانی، فلسفه، الهیات و مذهب آشنا شد. اما بیشتر زندگی خود را تحت آزار و اذیت و تعقیب بود و وفاداری شاگردانش تنها تسکین او بود. او از جانب افراطیون مذهبی و علما، اهل فقه، مفتی ها و دانشمندان الهیات و همچنین طبقه قدرتمند دوره الموهاد مورد آزار و اذیت قرار گرفت. ابن سعدین مجبور شد در ۱۲۴۵ - ۱۲۴۴ اندلس را با گروهی از پیروان خود ترک کند و در سئوتا ظاهرا با زنی ثروتمند ازدواج کرد و در همانجا کتاب معروف پرسشهای سیسیلی را نوشت. خیلی زود بعنوان فیلسوف شهرت یافت و در محافل فرهنگی و اجتماعی آن زمان مورد غضب قرار گرفت بنابراین از آن شهر تبعید شد، به سمت شرق به مراکش و بعدها به الجزایر رفت. در آنجا الشوستری را یافت که به وفادارترین شاگرد او تبدیل شد سپس به تونس رفت و بدلیل دشمنی علما دوباره تبعید شد. از آنجا به گابز در تونس و سپس به قاهره پایتخت مصر رفت. او بخاطر اعتراضات مملوک سلطان بایباز اول احساس ناامنی می کرد که این موضوع تحت تاثیر تبلیغات شدید بخاطر فعالیت های ابتکاری او بود بنابراین تصمیم گرفت به مکه برود و زندگی خود را با نیایش بگذراند و دکترین خود را بین افرادی که از سراسر جهان اسلام به آنجا می آمدند و به او گوش می دادند، اشاعه می داد. گفته می شود با زدن رگ خود خودکشی کرد.

بیوگرافی نویسان ابن سعدین چند اثر قابل توجه را علاوه بر رساله ها و مقالات به او نسبت می دهند که طبق نظر عمری، مهمترین آنها طی اقامت او در مغرب نوشته شده است.

از جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد:

(۱) در زمینه فلسفه

• عارف که در این اثر، ابن سعدین به جنبه های مختلف دکترین عرفانی خود اشاره کرده است که در دیگر

آثارش وجود ندارد و به سه موضوع اصلی: علم منطقی، تفکر و روح اشاره می کند

- رسائل
- رساله آشنایی
- مشاهده حروف

بعلاوه ابن الکاتب برخی از نوشته ها مانند رساله ترتیب السلوک و رساله مقالات دین را به او نسبت داده است . اما ایدئولوژی های صوفیسم و مشاء در بین نوشته های او در کتاب پرسشهای سیسیلی مطرح شده است که دربرگیرنده پاسخ به برخی پرسشهای فلسفی است که امپراطور معروف فردریک دوم هونستوفن (۱۲۵۰-۱۱۹۴) پرسیده بود .

۳. پرسشهای سیسیلی

پرسشهای سیسیلی بزرگترین اثر ابن سعدین می باشد که در نسخه عربی شماره ۵۳۴ کتابخانه بودلیان در آکسفورد به آن اشاره شد و سرفاتین یالتکایا در سال ۱۹۴۱ در فکس خود آن را ویرایش نمود و به زبانهای خارجی مانند ترکی ، ایتالیایی و اسپانیایی ترجمه شد . همچنین ترجمه هایی به زبانهای فرانسوی ، اسپانیایی و آلمان نیز وجود دارد . همانطور که گفتیم این رساله فلسفی توسط داریو کابانلاس بعنوان سمبول روابط فکری بین اروپای قرون وسطایی مسیحیت و دنیای اسلام ، تعریف گردید . (۱) به بخش مقدمه ، که شاگردش نوشته بود و در آن منشا مکاتبات او توضیح داده شده است (۲) پاسخ ابن سعدین به چهار پرسش فلسفی مطرح شده توسط فردریک دوم (۳) پیوست مربوط به پنج موضوع مختلف (۴) نتیجه گیری ، تفکیک گردید . این بخشها خود به بخشها فرعی تفکیک شده اند ساختار این اثر بدین صورت است:

- مقدمه
- پاسخ به چهار پرسش
- پرسش ۱: درباره ابدیت جهان که به ۸ بخش تفکیک می شود
- پرسش ۲: درباره علم الهی که به ۱۰ بخش تفکیک می شود
- پرسش ۳: درباره طبقه بندی هایی که به ۳ بخش تفکیک می شود
- پرسش ۴: درباره روح که به ۵ بخش تفکیک می شود
- پیوست
- نتیجه کلی

در پرسشهای سیسیلی ، نویسنده به کتابهای دیگر نویسندگان به ویژه دوران قدیم اشاره می کند که برای نمونه می توان به کتاب فایدروس افلاطون و منطق ارسطو اشاره نمود ابن سعدین به برخی از فلاسفه و متفکران دوره قدیم پیروان و باورهای آنها ، نماینده های ایدئولوژی های مختلف در آثار خود اشاره می کند از جمله این فارابی ، ابن سینا ، غزالی ، حلاج ، گالن ، اقلیسد ، آناکساگوراس ، کراتس ، ثوفراستوس ، زنو از الی ، دیوژن ، سقراط ، فیثاغورث ، تمیستوس ، امبلیکوس ، افلاطون ، ملو ، ثوفراسطوس ، اتسترا ، در این رساله جالب عنوان شده اند . همه این موارد باعث شده این کتاب بتواند دانش علمی را درباره آن دوره ارائه دهد و دنیای فلسفی ابن سعدین را بعنوان ترکیبی از دکرترین ارسطو ،

سال چهارم / شماره سیزدهم و چهاردهم / بهار و تابستان ۱۳۹۳ ۵۲

نو افلاطون، و عرفان صوفی، تعریف می کند. ارسطو بین همه این فلاسفه درای جایگاه ویژه ای است که بخاطر تفکر و نوشته های او می باشد.

نتیجه گیری

ابن سعدین در تاریخ فلسفه وسطا، جایگاهی برجسته یافته است و اثر برجسته اش بنام پرسشهای سیسیلی یکی از برجسته اریث کتابهای عرفان صوفی اسلامی و منبع دانش فلسفی در قرون وسطا می باشد.

منابع

ادوارد بیگنان ۱۹۳۸ - مطالعات اندیشه باستان، ناپل.

اریک پیترز ۱۹۶۸ - ارسطو عربوس، لیدن.

